

The Project Gutenberg eBook of Ran: En dramatisk dikt, by Wilhelm Peterson-Berger

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ran: En dramatisk dikt

Author: Wilhelm Peterson-Berger

Release date: September 10, 2015 [EBook #49929]

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RAN: EN DRAMATISK DIKT ***

Produced by Jari Koivisto

RAN

En dramatisk dikt

af

WILHELM PETERSON-BERGER

Iduns Kungl. Hofboktryckeri, Stockholm 1898.

till
Fredrik Vult von Stejjern
i namn af det vi båda älska och tro på
med tack och tillgivenhet
från författaren.

PERSONER:

STEN FOLKESSON, herre till Solö.
RIKISSA, hans husfru.

INGRID, deras dotter.
WALDEMAR, Ingrids trolovade riddare.
ULF TUVESSON, riddare.
MÅRTEN PREST.
BENGT, Waldemars vapensven.
Gäster, folk och knektar på Solö.
RAN.
RANS TÄRNOR.

I

En nejd, dold af gråa dimmor.

Sommarnatt i daggryningen. Vid den första svaga morgonljusningen börja

RANS TÄRNOR osynliga i töcknet, att sjunga:

Upp ur de dunkla dvalornas rike
stiger strålande dag.
Jordens söner och döttrar börja
åter sin rastlösa, blinda, gäckande
lyckojagt,
medan vi, den silfverne fraggans
bubblor på tidens flyende bölja,
ögonblicksalferna,
hvila i ljuflig ro och skåda
leende all deras maktlösa id.

Våra äro de, slafvar de föddes! Söker än deras tanke famna verldsalltets vidder, stormar än deras djerfva vilja upp mot oändligheten, där all tidens trånad förtvinar och de heta begären dö, sjunka de dock, när vi dem locka åter till jorden neder, låta sig fångslas af fågrings makt, sänkas i sinnenas sällhetsrus, bländas af glittret från flyktiga formers evigt böljande haf.

Det ljusnar allt mer.

Vi äro glittret, vi äro böljorna. Ve den dåre, som vågar att trotsa, vägrar att lyda vårt lockande bud! En ked af lidanden länkad jordelifvet honom skall varda. Rassla hon skall med en klang af tandagnisslan och snyftande stön, när hans sjudande blod

våndas vildt i försakelsens fångsel.

Tvåfaldt ve den vansinnige, som en gång bunden i våra garn och kysst af vår drottning's läppar, vänder åter till det som han svek! Vägen går öfver lik. Dödens han är.

Dimmorna ha nu skingrats och ljuset vuxit så i styrka att hela nejden kan tydligt urskiljas. Man ser en mindre hafsvik; på dess bortre strand Solö slott, på den hitre en väg, som leder dit rundt viken. Ute i vattnet en stenhäll. Invid land en båt.

TÄRNORNA, hvilande kring stenhällen, vaggade af vågdynningar, fortfara att sjunga:

Nej, I jordens söner och döttrar, lyssnen lydigt till våra lagar, ljufva som sånger i sommarnätter, starka som hafvets hvälfvande vågor! Födde I ären att lyssna och le, födde att tjasas och rusas.

Hör!

Morgonvinden nalkas.

Se!

Ljuset jagar på brinnande vingar
fram i det blå,
tänder blommande färger och toner.
Det skiner och skälfver och svingar,
ytans yrande böljelek klingar,
dallrar och dansar i darrande ringar,

doftar och lyser.
Och buren däraf
ilar lyckan fram öfver brusande haf,
fram emot jordbarnens strand
för att fångas och fly
eller hägra i sky
eller dö mellan trånande armar.

RAN stiger upp ur djupet. Sittande på stenhällen talar hon till tärnorna:

Lättare är väl att sjunga om skenets skimrande välde än att med sjungande skingra de lurande farors hot. Vakten Eder, I glömska och glädtigt glammande tärnor att kufvande kraft ej lägger oss fångna för fiendefot.

TÄRNORNA

Drottning, ditt ord
med oro vi tyda.
Vi längta att lyda.
Drottning, befall!

RAN

Den jordens son, som ej dåras af lismande syner och sånger, men lär dem, kan själarne lyfta med skönhet ur villornas band. Vår makt af hans styrka blir stulen. Hans ord oss tvingar att tjena det andra skenet, som sanning är kalladt i själarnes land.

En skald skall han nämnas på jorden och stor den gerning, som bygger af tankar och bilder och toner en fager frihetens skans. Mot skaldernas slägte står striden; i dem vi verlden besegra. De först af alla må falla för hågringens frestande glans.

TÄRNORNA

Drottning, ditt ord
med oro vi tyda.
Vi längta att lyda.
Drottning, befall!

RAN

Där i Solöborgens salar dväljes redan mången gäst Riddarns unga dotter firar stolt i dag sin bröllopfest

Fjärran från han rider, hennes bålde brudgum. Leden lustigt lider under gångarns traf. Men i skaldehågen skönhetslängtan leker skiftande som vågen på mitt vida haf.

Hastande hitåt han nalkas
arla på sin brudgumsfärd.
Våra sånger skall han höra.
Må han då af dem bli snärd.
Sjungen, sjungen, mina tärnor,
hafvets skönsta melodi!
Når han målet, icke längre
han af oss kan dårad bli.

Ty vid brudens sida skall hans blick med glädje men befriad glida öfver all vår lek. Än som sol på vågen grannt hans drömmar spela. Skiftande är hågen, ungdomsvarm och vek.

TÄRNORNA

Hastande hitåt han nalkas arla på sin burdgumsfärd. Våra sånger skall han höra. Må han då af dem bli snärd. Sjungom, sjungom, systrar kära, hafvets skönsta melodi! Når han målet, icke längre han af oss kan dårad bli.

Dyka under det följande sakta ned i djupet.

WALDEMARS röst på afstånd, närmande sig.

Hallaho!
Hej, sträck ut, min gångare flink!
Låna min lågande längtans vingar!
Sjung mig en visa, du drillande fink,
så det långt bort i skogarne klingar:
Herr Waldemar rider till sitt bröllop!

WALDEMAR och BENGT rida in. I samma ögonblick rinner solen.
De båda ryttarne hålla in sina hästar.

WALDEMAR

Vid alla helgon, en fager syn,

där uti morgonens röda brand hon lyfter murar och torn mot skyn, den stolta borgen vid
sjöastrand!

Därinne bidar min unga brud,
Ingrid den väna, sin barndomsvän.
De glimmande rutor, de sända mig bud:
Är icke Waldemar kommen än?
Jag kommer, Ingrid!

Rider fram, men hejdar sig plötsligt.

Se, båten där!
Och fjärden är speglande silfverklar —
Helt visst till min lycka den stråten bär
som lockar med glans, så underbar!

Springer af, kastar tyglarne åt Bengt.

Till borgen med gångarn du rida må!
Själff vill jag dit öfver böljorna nå.

BENGT rider ut.

WALDEMAR stiger i båten och stöter från land. Står en stund stum betraktande morgonens skönhet,
börjar sedan sakta och i stilla hänryckning:

Full af soliga löften den skimrande rymden sin blåögda klarhet förnyar. Öfver min väg gå
strålarne, timrande äreportar bland gyllne skyar. Blommande sommar ler öfver landen
Ångarne dofta och skogarne susa. Genljud i fjärran jublar på stranden, jublande stiger min
sång mot det ljusa: Herr Waldemar drager till sitt bröllop.

RANS TÄRNOR osynliga.

Hvad äro jordiska fröjder alla mot dem vi bjuda! Blott skum och skuggor, bleka och kalla.
Härnere skönhetens sjöar svalla, och njutningens bränningar stiga och falla och svalkas och
sjuda.

RANS stämma ur djupet.

Waldemar! Waldemar! Waldemar!

WALDEMAR

Hvad?
Hvem ropar mig? —
Hvem sjunger? —
Sällsam var den klang mitt öra nådde!

TÄRNORNA som förut.

När söknets äflan, den orotunga, din dröm förstörde, och trots du kände i tanken ljunga
och frihetslängtan sin brandpil slunga in i ditt hjärta, det eldigt unga, var det oss du hörde.

En hvit dimma har sakta sänkt sig ned öfver fjärden.

RANS stämma.

Waldemar! Waldemar! Waldemar!

WALDEMAR

Hvad sällsam sanning, hvad tjusning i sången! Med hemlig trollmakt den tager mig fången. Och när jag blicken i djupet sänker, ett gåtfullt skimmer emot mig blänker. Det är en villa! — Hon skall förgå i nästa minut. — Jag vakna må! Ingrid mig väntar. — —

Töcknet genomskimras af en ljusgrön glans. RAN och TÄRNORNA visa sig plötsligt.

RAN

Waldemar! Känner du mig ej? Du ofta badat i mina böljor. Förnam du ej då min kyss? Ofta satt du på skäret och lyddes till dymningens sorl. Det var jag som sjöng om alla de strålande under hafvet gömmer, hafvet, mitt stora kristallklara rike.

Waldemar, kom, följ mig dit ned! Den skönhetstrånad, som bor i din själ skall ljufligt stillas och ständigt vakna på nytt för att stillas. Lifvet skall varda en dikt, ett rus. Stundernas fridlösa flykt i salig glömska skall hejdas. Waldemar, kom!

WALDEMAR

Fager du är, fagra dina ord, men i hågen likväl de föda en sällsam ångest, förut ej spord, och dina ögon underligt glöda. Är du en drömbild, ett gyckel blott af mina sinnen? — —

Dimman lättar ett ögonblick, så att Solö skymtar fram.

Ja visst, jag drömmer
Min väg går i dag till
Solö slott, och Ingrid mig väntar. Mitt mål jag
glömmer!

Vill med en årstöt ge båten fart. Dimman tättnar åter.

RAN

Waldemar, dröj! Ja, sannt du sjöng. En drömbild är jag och mitt rike är drömmarnes. Men drömmen är mer än verkligheten, skönare, större, och en drömmare ständigt du var. Ofta som barn från gossarnes lekar till ensligheten undan du smög. Ofta som yngling i junkrarnes lag, medan vinet och skämtet flödade, sjönk du i tankar och syner hän, hörde hemligt på oss. Oftast dock när skrämmande, tom, hvardagsträlarnes id dig mötte, vår verld du sökte, sagor du diktade, toner du fann. De voro din tröst, vår gåfva de voro.

WALDEMAR

Eder gåfva?! O ja, jag vet: Vid hafvet lärde jag att sjunga, till hafvet drogs jag städs af längtan. Jag älskar det! Är du dess drottning? O, du är skön! Och gerna följde jag dig ned till din drömverld. Men mitt hjerta våndas, ångest och berusning kämpa därom. Sinnet somnar, Minnet mattas. Det är något jag glömmer! O Gud — hvad är det?

RAN

Waldemar, kom! Blott för en minut — som år den skall synas dig, år af sällhet. Minnet däraf skall varda en källa till jublande visor. Fagert och nytt skall du kväda. Sångarfröjd, sångarära min kyss vill dig bringa.

Men vägrar du nu att följa, evig ånger dig tära skall. Trött skall du trampa sökenlefnadens stigar. Sången skall sina, synerna slockna, sagorna dö.

Töcknet lyser af ett starkt rosenskimmer.

RAN och TÄRORNA sträcka armarna mot Waldemar.

Nej, du drömmare, kom, träd ned i våra dunkelblå salar, där ljuflig oro och salig fred din skiftande törst hugsvalar! Däre den, som till lifvets slut i tom, förtärande trånad brinner! Låt ruset flamma en kort minut! Här först din drömda lycka du finner.

WALDEMAR

En rysning igenom hjertat går. Mig fångar förtrollningens under. Ej tanken dess snara slita förmår, och viljan domnar därunder. Dåre den, som till livvets slut i tom, förtärande trånad brinner! Må ruset flamma en kort minut, om en gång min drömda lycka jag hinner!

Kastar sig i Rans armar. Alla glida sakta ned i djupet under ljuft bortdöende musik.

* * * * *

Dimman skingrar sig långsamt; nejden ligger åter i solsken. Folk drager då och då förbi åt Solö till.

Om en stund börja horns signaler och rop att ljuda från andra stranden.

BENGT kommer brådskande, följd af en skara KNEKTAR och GÅRDSFOLK.

BENGT

Just här jag skildes vid min herre.

EN KVINNA

Må helgonen oss skydda! Hvad har skett?

BENGT

Guds nåd förbjude något värre än att när töcken nyss sig öfver fjärden bredt, helt oförmärkt han vikit från sin bana. Nu när det klarnat nog han kosan ser. Men kommen, låt oss öfver sunden spana! Vårt nit åt jungfruns oro lindring ger.

Alla skynda ut åt höger.

* * * * *

ULF TUVESON ensam, i djupa tankar

Rätt sällsamt! Ofta nog jag henne såg,
och vän och fager städs hon syntes mig,
dock tändes ingen åtrå i mitt hjärta.
Men när i dag i brudens hvita dräkt
hon höfviskt helsande mig handen gaf,
af vårens lust förnam jag som en fläkt,
och ijusa minnen stego ur sin graf — — —
blott för att inför hennes bild förblekna!
Så kände jag ej förr mitt sinne vekna,
jag, som dock lekt så mången kärlig lek
och pröfvat kvinnogunst och kvinnosvek.

— — — — —

En ann hon bidar under krans och slöja.
Men ödet synes böjdt att stå mig bi,
ty hennes brudgum dröjer. — Må han dröja! —
Hvem vet, törhända är hon redan fri! — —

ETT SÄLLSKAP BRÖLLOPSGÄSTER — riddare och damer — frdn Solö.
Herr Ulf sällar sig till dem.

EN DAM till herr Ulf.

Ett märkligt bröllop månde detta kallas, där efter brudgummen man skallgång går.

EN RIDDARE

Jag menar, att han hela saken glömt. Väl någonstads i skog och mark han sitter och smider till en visa sina rim.

EN ANNAN RIDDARE

Och tror sig tids nog hinna hit till sängdags.

EN TREDJE

Därmed lär jungfrun icke nöja sig. Om rätt man känner hennes sinnelag, så blir hans straff så långt som bröllopsnatten.

EN AV DE YNGRE DAMERNA

Ej ville jag i brudens ställe vara!

FLERE

Där kommer hon! Ut af sin ängslan drifven hon går att möta knektarne som sökt.

STEN FOLKESSON och INGRID, MÅRTEN PREST och FRU RIKISSA komma från Solö, följda af en skara gäster och gårdsfolk. Några af Bengts följeslagare återvända samtidigt från höger. Rop i folkskaran:

Har ingen ännu junkern sett?

Svar: Ej vi!

HERR STEN halfhögt.

Var lugn, mitt barn! Hvad kunde väl ha timat?

INGRID

Ej oro känner jag, men harm! En brud som öfvergifven står på bröllopsdagen! Kan Waldemar mig unna sådan skam? Väl ofta förr när han till Solö drog för hafvets brus och skogens han förgat sitt mål och svärmande i dikt och drömmar på vägen dröjde. När han sedan kom, en nyfödd sång och väna sommarblomster han bragte mig med ångerfulla ord. Hans varma kyssar brunno dubbelt varma, hans ögon logo bedjande och blida. Glömd var min väntan och min bitterhet. Men nu, i dag, — på sjelfva bröllopsdagen till alla dessa gästers spott och spe! Det går för vida.

HERR STEN

Rätt får nu mitt råd. Dig och din moder
må det ändtligt gräma, att jag för Edra
böner vika gaf och dådlös drömmare till
måg mig valde. Men gjordt är gjordt —

Till BENGT, som kommer med knektarne från höger.

Hvad hafven i att mäla?

BENGT

Ej goda tidender, jag räds: den båt, hvori jag sjelf såg junkern stiga nyss, vi funnit drifvande på fjärden — tom.

INGRID sjunker med ett svagt anskri till marken.

FRU RIKISSA böjer sig öfver henne

Ack, Ingrid, arma barn! — —

FOLKSKARAN, sakta mumlande.

Så har då döden in i laget trängt och i bittra flöden bröllopsglädjen dränkt?

FRU RIKISSA

Min Ingrid, låt ett sista hopp dig utur smärtans dvala rycka! Den dunkla gåtan än i lycka, ej blott i sorg kan lösas opp.

INGRID reser sig långsamt, liksom bedöfvad.

FOLKET sakta

I brudens stolta bonad hur liljeblek hon står, från hjärtesorg ej skonad i ålderns vår.

INGRID

Det är ej sannt! — Det är en dröm allenast en hjärtlöst gycklande, förfärlig dröm! Dess heta ångest mina tårars ström förtorkar. Väcken mig! Ack genast, genast!

I tyste tveken. — Ha, du Gud, som låter dig fromt tillbedjas utaf jorden all, om på din makt jag icke tvina skall gif mig den lycka, som du sköflat, åter!

MÅRTEN PREST

Håll, jungfru Ingrid! Låten Eder kvida
ej varda hädelse och syndigt hån!
Ty veten, blott med bistånd ofvanfrån
I Eder brudgum ånnu kunnen bida.

I hafvets djup sig falska väsen dölja,
som dåra människor med fager sång.
En orådd ungersven re'n mången gång
blef lockad ned med list i deras bölja.

Rörelse i folkskaran.

Det månde hafva blifvit junkerns öde. Dock menar jag, att än han frälsas kan, om blott hans minne, nu af trollsång söfadt, med vigda klockors ljud ur dvalan väckes.

HERR STEN till en af knektarne.

Till kyrkan skynda! Ring i hennes klocka!

MÅRTEN PREST

Men trollen äro mäktiga. Sitt rof de lämna ej förutan nödtvång åter. Ur helga sägner jag ett medel minns, beprisadt för sin kraft. Den dyraste klenod, som I af Eder brudgum fått, i hafvet offras må, af böner signad. Ju vissare I liten dåruppå, med desto större makt han draga skall sin gifvare till denna nejd tillbaka. Den gyllne ringen där på Eder hand just lämplig är att lösa junkerns band.

INGRID

Hvad? Löftespanten som mig Waldemar gaf den dag, då vi hvarandra trohet svuro!

MÅRTEN PREST

I offrets vända ligger offrets kraft.

INGRID tvekar en stund i häftig inre kamp.

FRU RIKISSA

Ej må du dröja, Ingrid, när det geller att frälsa den ditt hjerta håller kär.

INGRID

Välan då! Till hans räddning må det ske!
I lären mig den bön, som offret viger.

MÅRTEN PREST

Nej, Eder smärta själf må orden finna.

INGRID efter en paus, knähöjande.

Frälsaremoder, du som allt lidande
huldrik hugsvalar!
Se till det offer, som blödande, kvidande,
himmelska under i ångest förbidande
hjärtat dig bär!

Bringa mig åter den vän, som med tårade

blickar jag söker!
Frälsaremoder, du nådens utkorade.
Fräls den af syndiga villor bedårade!
Bönhör hans brud!

FOLKET

Heliga jungfru, bönhör hans brud!

INGRID reser sig upp, drager ringen af sin hand och kastar honom i hafvet. Klockringning ljuder på afstånd. Folkskaran börjar upplösa sig. Några taga afsked och gå åt höger, andra följa HERR STEN, FRU RIKISSA, INGRID och MÅRTEN PREST åt Solöhållet. ULF TUVESSON ensam stannar.

DE BORTDRAGANDE

Gyllne boja, genom böljor till den bundne väg dig bana att mot trolldomsruset mana minnena som flytt!

ULF TUVESSON

Han borta är — hur fagert än de sjunga, och bruden dragit ringen af sin hand. Det tyckes för mitt hopp ett gynsamtecken —

GÄSTERNA på afstånd.

Gyllne boja, du är bilden af den kärleksmakt, som väcker och till räddning handen räcker dem, som djupets röster lydt.

ULF TUVESSON

Väl brann en bitter sorg i hennes bön — men kvinnotårar vet jag torka snart där ärans högsta halvord glänsa klart. Sten Folkesson ej månne slikt bedröfva. Välan, ett sorgear det knappt skall töfva förr än till jungfrun jag att gilja går — —

Aflägsnar sig åt Solö till.

GÄSTERNA i fjärran

Gyllne boja, flink till borgen återför den fröjd som flyktat! Innan året än är lyktadt, varde gillet nytt!

II

ETT ÅR SENARE

FÖRSTA BILDEN

På Solö. Ett rum i gotisk stil. Solsken.

INGRID svartklädd, sitter vid fönstret och sömmar.

"Uti min örtagård det stod en gång en ros så röd, så röd som allt mitt hjärteblod. Men under bladens bjärta glöd i mullen grodde sorgens bleka lilja.

"De skira färger fulla af
för stormens lek och gny.
Skall väl ur sommartidig graf
den rosen gå i blomning ny?
Tungt är att vattna sorgens bleka lilja.

"Mitt hela lif i väntan går, dess ström ej stämmas kan. Snart örtagården öde står. Där en gång rosenglöden brann nu vissnar äfven sorgens bleka lilja".

Låter sömnaden sjunka, stirrar själsfrånvarande ut i solskenet.

"Ju vissare I liten därupp med desto större makt han draga skall sin gifvare till denna nejd tilibaka." Så lödo prestens ord. Det är min kraft, min själs förtröstan, som skall Waldemar frälsa. Men ack, hvar stund min svaghet mera blottar: Jag kan ej hoppas, mäktar icke tro, så länge än hans öde dunkelt är!

Stiger upp

Ett år har redan gått i oviss bidan.
Min ungdom svinner och min tid förtärs —
Därute drager lifvet stolt förbi
med bröllopsgillen, sång och sommarjubel!
Ut vill jag — ut, att mina bojor kasta
och blomstersmyckad blanda mig i vimlet —
Förgäfves!
Ringen i hafvets djup min hand och fot
förlamar. Uti minnets cell som fånge
jag är till evig hopplös väntan dömd.

Sjunker ned med ansiktet gömdt i sina händer.

FRU RIKISSA inträder sakta utan att Ingrid ser upp.

Ack, barn, låt ej din tanke ständigt stinga på nytt i detta sår, om det skall gro!

INGRID reser sig åter

Blott döden, moder, skingra kan de kval, som efter Edra råd mig själf jag redde, när af min hand jag trohetstecknet drog!

* * * * *

FRU RIKISSA

I sorg och grubbel fånget är ditt sinn. Ännu du hoppas bör på bättre skiften; att ej förtvifla har mig lifvet lärt

INGRID

Du, moder, led en gång som jag?

FRU RIKISSA

Ja, barn,
En sorg lik din jag hade i min ungdom,
fast aldrig än dess hemlighet jag yppat.
Nu till din tröst jag därom tälja vill:

Herr Peder han var sig en riddare su bård, ut drog han i verlden den vida att kämpa för Krist mot de hedningars våld. Då runno mina tårar så strida. Vål stridare mände de rinna ändå, när skeppen buro bud öfver hafvet det blå: Herr Peder ligger döder under palmer i söder, rätt aldrig han med Eder i brudsäng skall gå under solen.

Jag sörjde i nätter, jag suckade i år, då vände min gråt igen att flyta. "I blifven min, stolts jungfru, och torken Eder tår! På Solö skola sorgetankar tryta." Så talade herr Sten. Han var käck och glad och ung, och bodde i sin borg allt sä stolt som någon kung. "Herr Peder ligger döder under palmer i söder, men utan hjärtegamman varder lefnaden tung under solen."

Han log och hjöd mig handen. Då helades mitt sinn. Slik giljare väl kunde det beveka! Snart drog i Solöborgen vårt bröllopsfölje in; så lustigt hördes gigarena leka. Men frammanför gick våren och strödde blommor mång', och under himlafästet jag hörde som en sång: "Herr Peder ligger döder under palmer i söder, men själen ser i himmelrik med fröjd vår lefnads gång under solen."

INGRID

Hur lycklig, moder, var din lott mot min! En varm och djup och tårdränkt hjertesorg är

himmelsk lust mot denna dofva oro, som stjal mitt hjartas tro, min viljas makt, — som all min kraft att sörja krossat har till stoft och mängt som gift uti mitt blod. så att af fridlös ångest städs det brinner.

Står orörligt stirrande, försjunken i plågsamma tankar, utan att lyssna till moderns ord.

FRU RIKISSA

Mitt kära barn, slå dessa tankar bort!
Var viss, snart kan sig allt i gamman vända.

HERR STEN inträder. INGRID märker det icke. FRU RIKISSA besvarar hans spörjande blick med en stum åtbörd. Han gör en axelryckning och står en stund likasom väntande. Till sist:

Det sägs att tiden helar alla smärtor: då månne denna snart ock vara läkt. Ty kommer jag, min dotter, dig att måla om stora ting. — Så hör mig!

INGRID återuppvaknande.

Tala fader!

HERR STEN

Nåväl! — Då fullt ett år re'n har förgått se'n junker Waldemar dig öfvergaf, så är för dig han död. Emellan Eder må hvarje band för alltid van löst!

INGRID gör en åtbörd af den högsta öfverraskning.

Ulf Tuveesson, hvars rikedom och slägt allt landet känner väl, har nu af mig begärt din hand och med mitt gillande i dag allt re'n han kommer för att få mitt löfte af din egen mun besegladt.

FRU RIKISSA

Se, Ingrid, hastigt sannas mina ord!

INGRID liksom för sig själf

Men Waldemar, som ringen frälsa skall —

HERR STEN

Ej mer om honom! Föga hopp du har, när prestens råd ej ännu frukter burit. För slika griller du ej offra må den afundsvärda lott, som här dig bjuds.

INGRID

Den lotten tycks mig föga afundsvärd att af min fader till ett svek jag dömes.

HERR STEN

Hvad? Svek! Dig junkern svikit har, ej honom du!

INGRID

Min fader, den klenod, som genom hjärtats dom mig dyrast var, jag gaf som lösen för mitt hjärtas lycka, och himlamakter ropade jag an. Mer helig ed, mig tycks, blef aldrig svuren, mer heligt offer icke bringas kan. Din dotter är för stolt att slikt förgäta; jag måste bida —

HERR STEN

Litar du då än på detta offer?

INGRID efter ett ögonblicks tvekan.

Sant än syns mig ordet:
"I offrets vända ligger offrets kraft" —
Förvisso är min vända svår — —

HERR STEN

Ja, väl!
Men om jag riktigt fattat prestens råd,
så löses denna kraft och varder då
blott i den mån du däruppå förtröstar.
Jag af din tvekan granneligen ser:
Du känner våndan, tror ej på dess lön
och kan ej tro därpå. Så har du sjelf
den dunkla gatan löst till egen båtnad.

INGRIDS ansigtsuttryck och åtbörder förråda en häftig inre kamp.

EN SVEN inträder anmälände:

Ulf Tuveesson med många män i följe just nu i borgen drager in.

HERR STEN

Se till att för hans folk ej god förplägning fattas!

Svennen går.

Jag går att riddarn helsa. Hit till Eder jag honom för. Nu sansa dig, mitt barn. att din trolofvade du väl må möta.

Går.

INGRID

Till all min smålek alltså äfven den att oåtspord förenas med en annan än den mitt hjärta själfmant gaf sitt val.

FRU RIKISSA

Säg, har då Waldemar din älskog än?

INGRID söker länge efter svar.

Ack, för min blick är allt blott natt och gåtor!

FRU RIKISSA

Ja, barn, en moders öga bättre ser än ditt, som gråtit nyss så mången tår. Allt ligger ljust och klart. De band ha brustit. som vid det flydda fängslade ditt lif, och du är fri. Ditt hjärta har dig löst. När på ditt offer du ej mäktar tro, då är den stolthet blott bedrägligt sken. som dömer dig till ny och fåfång väntan. Tänk på din moders ungdomssaga, barn. och fatta mod! Men tyst, jag hör dem nalkas.

Dörren öppnas af svenner. ULF TUVESSESON inträder förd af HERR STEN.

FRU RIKISSA

I varen välkommen, herr riddare god!
Vårt hus stor heder I gören.
Och ljusare tider och gladare mod
tillbaka till Solö I fören.

HERR ULF

Min tack, fru Rikissa, för den hälsning så god! Till Solös fridfulla nejder så tidt min varmaste längtan stod från rikets rådslag och fejder.

INGRID för sig själf

En riddersman han är i skick och blick, i later som i dater.

HERR ULF fattar Ingrids hand

Jungfru Ingrid! Mitt ärende kännen I. Kommen jag är med ära till Eder att gilja. Herr Sten redan sport, att I ären mig kär, och styrkt af hans löfte och vilja jag beder, att nu Eder egen mund, den rosenfagra, må säga, hvad själf I menen om sådant förbund, och om denna hand jag skall äga.

INGRID utan att se upp

Ulf Tuveesson! Min faders ord må skänka Eder handen, mitt hjärta lyder andra maktens bud.

HERR STEN halfhögt.

Gods död! Hvad? Trotsar hon?

Hejdar sig vid ett förstulet tecken från fru Rikissa.

HERR ULF som släppt Ingrids hand.

I svaren stolt, skön jungfru. Icke nu jag dristade om Edert hjärta bedja, och jag svär, att icke förr vårt bröllop firas skall än detta hjärtas gunst jag vunnit har.

Fattar ånyo hennes hand.

Men intill dess den fagra handen bäre som tecken af mitt löfte denna ring.

INGRID drager undan handen

Af Edert käckta tal man märka kan att kvinnors ynnest Eder billig tycks. Så hören då jämväl den ed jag svär: Ej förr min hand skall bära denna ring än detta hjärtas gunst I vunnit hafven!

HERR STEN

Besinna väl, min dotter, dina ord!

FRU RIKISSA

Förspill ej af en nyck din lefnads lycka!

INGRID

Ack, lycka! — Inför denna ring jag ryser. Dess gyllne skimmer endast minner mig om den, som fordom blänkte på min hand och som jag offrade. — I veten hvarför — — Ja, märken väl, herr Ulf: om jag en gång som husfru träder in i Eder borg skall hotande den tanken städs mig följa att han, den andre, återkomma kan. Af oviss oro skall mitt sinne täras, och lust och löjen fly från Edra salar, och om Ulf Tuveesson det sägas skall att han ett osällt gifte korat sig.

HERR ULF

Nej, jungfru Ingrid, gladeligt jag tror på ljusa framtidsdagar, när en gång I Eder svåra sorg förvunnit hafven. Ej tröst skall Eder tryta, ty jag sett att Eder stolta håg mot höjden trår.

INGRID

Fullväl jag vet, att man herr Ulfs gemål stor heder skall bevisa.

HERR ULF

Kännen I
jämväl den fröjd som heter: städs att söka
ett högre nå?

INGRID

Ett högre? På hvad sätt?

HERR ULF

Som falken stiger går mitt ödes bana, min ätt i landet ädlast är och äldst, i dessa ådror flyter kungablod, och denna hand har redan ofta pröfvat att rikets tyglar hålla. Hafven akt,

stolts jungfru! Lätt det händer att en dag en krona sätts på Edra gyllne lockar. Kan sådant hopp ej lifva Edert mod?

INGRID står länge stum, träffad af hans ord. Till sist:

Ja — ja — Det vore lön för all min kvida,
det vore tröst för hvarje stund af kval!
Att gifva lifvet stora syftens glans,
att stolt och hjältelik dess färd gestalta — —
Hvad sällsam eld som tändes i min själ
vid dessa tankar, eggande och ljufva!
Och underbara syner dyka fram
ur flydda drömmars aningsfulla dunkel —
— — — — —

I fjärran står en stad. Dess torn och vallar
i solen glimma. Vinden leker lätt
med fanor, vimplar, band och blomsterslingor,
och rymden dallrar utaf klockors då.
Från gatorna och torgen glammet går
med presters sång och klangen af basuner.
Och sakta drager upp mot kungaborgen
ett festligt tåg i bjärta skrudars prakt.
Högst rida två i flammande skarlakan.
Hör! Folket jublar —

HERR ULF leende.

"Hell vår fagra drottning!"

Medan Ingrid ännu står halft försjunken i sin syn, sätter herr Ulf, utan att hon gör motstånd, ringen på hennes hand, som han därpå höfviskt kysser. Fru Rikissa omfamnar Ingrid: riddarne vexla ett handslag.

ANDRA BILDEN

Hos Ran: En stor praktfull sal med genomskinliga väggar. Utanför stå sällsamma bjärta jätteblommor, vaggande af och an i vattnet Längre bort skymta stund efter annan hafsvidunder fram och försvinna åter i dunklet.

RAN och WALDEMAR sitta tillsammans under en tronhimmel och åse
TÄRNORNAS dans.

TÄRNORNA

Systrar, låten visor klinga genom hafvets klara rymder, låten dansar lätt sig svinga öfver silfversanden hän! Fröjder våra fjät bevinga. Tröst åt själ, som trår och långtar hvita lemmars lek vill bringa, smidig, smäktande och vän.

Fram under verldshvalfvets irrande lågor simmar vilsen en snöhvit svan, viljelös buren af vexlingens vågor öfver dess ändlösa ocean. Människosinne, du är den seglande svanen därute, din är den skönhet du ser i de speglande böljornas bild på din öde ban.

Hur till flygt du vingen breder är oändligheten stängsel. Vill du varda fri ditt fängsel, dyk till oss i glittret neder!

Hör, hvad dig väntar, hör!

Biktande blickars lockande lågor, klangers och dofters rusiga smek vagga dig vekt på vällande vågor, söfva och väcka i villande lek. Upp ur de brinnande lifsdjupen höja sig rosande syner, formbindningsyrans drömbilder röja sig genom förrådiska slöjors svek.

Ty med dem hvar ljufvig villas hemlighet vi listigt gömma, hur man tänder eldar ömma och hur älskogslängtan stillas.

Tänd dem och släck dem! Tänd!

Systrar, låten visor klinga genom hafvets klara rymder, låten dansar lätt sig svinga öfver silfversanden hän! Fröjder våra fjät bevinga. Tröst åt själ som trår och långtar hvita lemmars

lek vill bringa smidig smäktande och vän.

RAN ger ett tecken åt de dansande att sluta.

Har denna lek ej längre ditt behag? Ditt öga stirrar mot ett namnlöst fjärran, din mun är stum och kysser icke mer din arm ej längre sträcks till varma famntag?

WALDEMAR

Jag lyss till hafvets underliga då.
Dess dofva sånger jämt jag söker tyda.
Mig tyckes att jag hört dem förr, men vet
ej när, ej hvar —

RAN

Kan mina tärnors glam ej grubblet ur ditt veka sinn förjaga, så kom till mig, läs svaret i min blick på hvarje fråga, som din tunga bränner! Jag älskar dig —

WALDEMAR utan att lyssna till henne.

Då rör sig i mitt bröst en hemlig oro; jag ett namn vill ropa. Det dyker fjärran upp ur vattnens brus men än ej fram till mina läppar hunnet det åter dränks i sorl och mörker —

RAN

Tärnor!
Fort bringen vin! — I glömskans skira purpur
din tankes köld till känsla tina skall.

WALDEMAR

Mig tycks ditt vin ej mer ha samma kraft.
Snart kan mitt blod ej längre därpå eldas.

RAN

Då har ditt blod ej längre samma kraft att fröjdas åt sitt eget flödes yra, och ledan lurar i din slöa håg. Var på din vakt! Hon vill din lifslust stjäla.

WALDEMAR

Ja, jag är trött, ej vaka jag förmår.
I drömlös slummer blott jag ville sjunka.

RAN

Ger icke ruset dig en drömlös ro?

WALDEMAR

Jag vaknar städs med häftigare törst. Är lifvet endast rus och törst? Skall ej en gång jag stärkt och fri ur dvalan stiga och vaken njuta svalkan i min själ?

RAN

Att vakna är att känna åtrån vakna och blott i slummern är din ande sval.

WALDEMAR

Så lät mig vakna när jag slumrar in och njuta slummerns sötma vakande!

RAN

Nu tronar ledan på din trötta läpp! Bland önsknigar, som fåfängt storma hän mot alltets gräns, den evigt vikande, och söka spränga hvarje väsens lag du irrar maktlös kring liksom en fjärl, som hungrig fladdrar ifrån ört till ört rundt om en blomsterskål, af honung full, och i sin ifver icke skatten varsnar.

WALDEMAR

Så visa mig hvad jag ej själf kan se!

RAN

Ja, om din tanke af mitt tal kan tyglas.

En blomma spirar ur ditt väsens rot, och blomblad fem hon upp mot ljuset slår i färger klara, skiftande och mjuka. En vällukt strömmar ur dess hjärta kalk och sänker dig uti ett saligt rus så snart den trolska doften in du andas.

WALDEMAR

Hur nämns hon?

RAN

Dina sinnens röda lilja. Dess åsyn dig förkunnar att du är, men när dess ånga genomträngt ditt väsen och du har läppjat kalkens klara saft, du lyfter lyckan upp dig till sin barm och allt, du och blomman varda ett.

WALDEMAR

Har blomman spirat ur mitt väsens rot hvad är då jag, om icke hon jag är?

RAN skrattar

En lilja, rusad af sin egen doft — den gåtan löses blott i detta vin. Så drick då, Waldemar! Uti din dryck jag lägger liljan ned som must och krydda.

Löser ett stort, praktfullt blomster från sin barm och kastar i bägaren, som hon räcker Waldemar. Denne tömmer långsamt drycken. — Paus.

WALDEMAR reser sig.

O, ljufva domning, som dig sakta sänker i mina lemmar ned och kylan dränker uti det lena svall, den nya glöd, den strida ström, som brusar fraggigt röd igenom vällustvidgad barm och hjärta. Du målar bilder brinnande och hjärta, omsusande mitt sinn i salig dans. En mun — en ros, två ögons stjärneglans! Och tvänne hvita mjuka armar räckas emot ett bröst, hvars brånad blott kan släckas med innerliga famntags ljufva våld —

Sjunker ned inför Ran, omfattande hennes knän.

O skönhet, all min själ till dig är såld!

RAN böjer sig fram och trycker en lång kyss på hans läppar.

* * * * *

TÄRNORNA omsluta gruppen.

Se, flammor sig tända i sjudande sinnen! I fröjder sig vända de vikande minnen.

Och läpparne leka,
blott kyssar de andas,
och suckarne smeka,
och blickarne blandas.

Och oron har somnat, som elden vill släcka, och tanken har domnat, som tvekan kan väcka.

WALDEMAR

Ännu en dryck! Af rusets röda natt jag fullt vill famnas! — —

EN TÄRNA frambär drycken.

WALDEMAR får, när han mottager bägaren, plötsligt syn på en guldring, som glänser på hennes hand, springer upp, rycker häftigt till sig ringen, utropande:

Hvem gaf dig denna ring? Hvar fann du den?

TÄRNAN

En gång lustvandrande i hafvets lundar jag i den hvita sand dess glitter såg.

WALDEMAR står länge stum stirrande på ringen. Till sist:

Ingrid — Ingrid! Min brud —!
Det är hennes ring,
den jag henne gaf!
Hon bidar sin brudgum på Solö...

Blickar liksom vaknande, förfärad omkring sig.

Hvar — — hvar är jag?

Ha!
Genom trollens list och djäfvulska funder
är jag lockad och snärd, har jag svikit min brud.
Hur kunde det ske? Förfördes min själ
af sånger och syner? — Guds moder, du milda,
alla helgon och heliga änglar,
stån mig bi! Jag vill bort! Jag vill ut
till frihet och ljus,
till luftens sus
genom sommarens soliga rymder!

RAN

Du människodåre, rasa ej så!
Fåfängt du ropar, förgåfves du våndas.
Min är du och min du förblir,
Om du vänder till jorden åter,
skall min makt dig draga tillbaka hit ned.
Trotsar du den är du dödens.

Och hur vill du fly? öfver lömska djup, genom hväsande hvirflar går vägen fram. Vilse du vandrar i hafvets skogar, fångas du skall af vidriga drakar eller af rytande bränningar kastas mot hvassa klippor och sargas till döds.

WALDEMAR

Hällre dö än nesligt lefva som en trä I under tomma villor, känna sin andes lefvande kraft sina i sinnenas ökensand! Nej, jag vill bort; må det kosta lifvet! Ringa jag aktar det, bunden hos dig! — Ingrid? Ingrid! — jag kommer.

Vill störta ut. Tärnorna sluta sig samman och hejda honom.

RAN

Välan, så gå, du jordens blinde son! Men lyssna först till hvad jag nu förkunnar: Om hon, hvars ring din viljekraft har väckt, än lefver, bidande din återkomst, och icke bär en annans ring på handen, då är du fri och må därofvän stanna.

Reser sig

Men svek hon ditt minne — min fånge du är, och hit skall du vända tillbaka. Om ej, vid min eviga skönhet jag svär, min bittraste hämd skall du smaka.

Ty ej blott du utan allt hvad kärt
du eger på jordens rund
skall sjunka i hafvets djup, förtärdt
af min vrede i samma stund.

Förr'n dagens sista stråle är släckt, må jorden du åter lemna, ty re'n innan nästa morgonväkt skall ett dröjsmål med skräck sig hämna.

På afstånd blir en hvitskimrande trappa synlig. Tvänne tärnor ledsaga Waldemar ut ur salen och uppför densamma.

DE ÖFRIGA TÄRNORNA

Förr'n dagens sista stråle är släckt. må jorden han åter lemna, ty re'n innan nästa morgonväkt skall ett dröjsmål med skräck sig hämna.

III

INGRIDS OCH ULF TUVESSONS BRÖLLOP

Riddarsalen på Solö. BRUD och BRUDGUM sitta på en upphöjning till höger. Midt emot dem STEN FOLKESSON och FRU RIKISSA samt MÅRTEN PREST. Längre bort GÄSTER, bänkade kring dryckesbord i salens bakgrund. Svenner gå omkring med vinkannor och bägare och skänka i. I en grupp på golfvet stå

BRUDTÄRNOR och BRUDSVENNER sjungande:

När som den glammande skördemånad med korn och kärna i landet står och hösten smyger sin röda spanad bort genom gården och snår, då firar kärlekens väna vår en segerfest uti starka hjärtan, och bröllopsvisornas eko slår på flykt den aggende smärtan.

BRUDTÄRNORNA träda fram

Ulf Tuveesson, Eder unga gemål I månden de sällaste dagar gifva; därvid ej blott Edra borgar lifva med gillens jubel och prål!

Men gladt och troget till ömhetens bål städs nya flammande knippor draga och styrande djärft emot höga mål glädja den stolta och stödja den svaga.

BRUDSVENNERNA träda fram.

Fru Ingrid! Hos den make i dag Edert löfte vann den huldaste omsorg vake som någon förtjena kan! Ty se! Denne riddersman, som kufvat med kraft så mången, för Eder sig böjer han i rosande bojer fången.

HERR ULF för vid dessa ord Ingrids hand leende till sina läppar.
Hon sitter blek och orörlig, liksom utan att märka det.

ALLA resa sig upp.

Ja, hell de båda, som seger vunno mot vinterskymningens sorg och nöd, när sommarkvällarnes himlar brunno som bröllopsfacklor i glöd! Må lyckans blomma stå rank och röd vid alla vägar, där fram de vandra, och uti stormarna få till stöd den tro de svurit hvarandra!

Brudparets skål tömmes under fanfarer. Man lemna sina platser och vandrar af och an i salen och angränsande gemak. Herr Ulf ses gå fram till brudsviten och tacka; slår sig därpå i samspråk med herr Sten.

INGRID ensam i förgrunden.

Hur tom, hur tanklös är ej deras sång!
Med all sin konst och klang den endast när
den oro, som alltjämt mitt hjärta gnager.
O, den som kunde glömma, glömma, glömma!

FRU RIKISSA och MÅRTEN PREST ha under tiden förstulet iakttagit henne.

FRU RIKISSA

I kunnen se, hur hennes kranka sinn till sorgsna tankar redan vänds. Jag beder att I med

visligt tal och fromma råd mån söka ge den arma tröst och lisa.

går bort och börjar samtala med några af gästerna.

MÅRTEN PREST träder sakta fram till Ingrid.

Så blek och sorgsen brud jag aldrig såg.
Hvad fattas Eder?

INGRID

Kunnen svar I gifva på frågor, som mig fräta dag och natt, så svaren mig!

MÅRTEN PREST

Hvad spørjen I, fru Ingrid?

INGRID

När efter Edert råd mig själf jag bundit med bön och offer uti bidans band och alla mina stjärnor slocknade en efter annan uti hopplöst mörker, då såg jag plötsligt lifvets dörr på nytt med glans sig öppna för min tjusta blick. Nu sägen mig, jag beder: Var det svek att vilja flykta bort från natt och nöd, att uppå nya ljusa vägar trå mot höjder hägrande i soligt fjärran?

MÅRTEN PREST

I lydden Eder faders bud?

INGRID

Nej, nej!
Mig lockade de stora framtidssyner.
Ej bakom tvånget får mitt samvet skydd.
Fri följde jag min egen håg och maning.

MÅRTEN PREST

Hvad fritt I namnen var då svaghet blott.
Stark är den själ som tror. I hafven tviflat.

INGRID

Är tvifvel svek?

MÅRTEN PREST

Ja, ofvan i den himmel, där trons martyrer Eder vandel se.

INGRID

Så sägen mig, hvi måste jag då lida långt innan sveket ännu skett?

MÅRTEN PREST

Fru Ingrid!
I lidandenas eld så mången själ
blef härdad som ett blankt och böjligt stål
mot list och lockelser i lögnens verld.
Det ändamålet var med Edert ve.

INGRID

Jag fattar icke denna grymma lag, som dömer själarne att oskyldt pinas. Det månne vara presters påfund blott!

MÅRTEN PREST

Nej, i de helga tingen Eder blick är lika skum som Eder tro är svag, och föga fromma ära Edra tankar. Men verldslig lust bor stolt i Edert sinn, all Eder håg till glans och bländverk står. Fru Ingrid, granneligt jag skönja kan att ännu mycken nöd I skolen pröfva. Ej någon frid skall Edert samvet få, en oviss ångest Eder jämt skall jaga, så att till sist i kyrkans famn I flyn att vrida Eder där i bön och bot, med gissel sarga Eder fagra kropp och skyla såren under säck och aska.

INGRID liksom för sig själf.

Som slag af gisslet redan dessa ord mig sönderslita; vildt mitt hjärta skälfter af marters öfvermått, af sårens eld. Men midt i svedan känner jag en dallring af sällsam vällust. Mina ödens gåta som af ett hemligt ljus förklarad tycks —

MÅRTEN PREST

Ja, våndas skolen I och ömkligt kvida, och först när edert sinn är slaget mjukt med plågors tuktoris, Guds moder skall varkunna sig och Eder själ hugsvala. Se'n med ett sinnelag från verlden vändt I månden fromt på helga vägar vandra, med Edert gods och guld Guds rike tjena, de sjuke hjälpa, ge de sorgsna tröst, och sist, när nådatiden lyktad är, se paradiset gyllne portar öppnas, på Eder hjässa sig en gloria sänka och helgonen och änglarne med sång och strängospel sin nya syster hälsa.

INGRID efter en paus.

Hur underbart! Inför min tända blick tycks lifvet blott en rad af töckenslöjor, dem sorgen drager undan, en för en, till dess det sista ljuset strålar fullt. Är detta lidandenas hemlighet? Skall så en verld af sken och lögn jag fly, där svag jag svek hvad innerst i min själ jag varmast åtrår: hjärtats hjältstyrka, den stolta tro, som öfvervinner döden? Är detta vägen? O, min Gud, jag svindlar! Och dock mitt hjärta sväller som af fröjd! Mig ljuset bländar —

ULF TUVESON en stund iakttagit henne.

Säg, hvad fattas Eder, min väna brud, att I så upprörd synens?

INGRID

Ack, intet. I en dröm jag blott försjönk.

HERR ULF

Så rycken Eder lös utur dess bann och bjuden glädjens glam i borgen ljuda. Jag räds, de unga flnna gillet slätt, om ej det sker.

INGRID

Ha! Glädjens glam!

För sig själf, medan herr Ulf och Mårten prest sakta samtala.

Ja — ja!
För sista gången må dess klang jag höra,
för sista gången ungdomslust och lek
på sina vingar må mitt hjärta bära!
Nu vill farväl jag säga — — —

Vänder sig om, ropar till gästerna:

Träden fram, I gäster alla, fram till sång och sirlig dans! Dubbelt lyse festens glans, dubbelt stark må tonen skalla! Sorglös håg må här befalla! Dagen vare hans!

Man samlas åter i salen. MÅRTEN PREST går.

INGRID fattar herr Ulfs hand och deltagar med honom i följande danslek. Sång och dans af

DE YNGRE

Nu vilje vi leka med löjen och lust och svänga oss och niga och buga. Så månet litet hjärta skall få pröfva en dust mot blickar, som käriligen truga. Så månet litet hjärta skall bestånda en strid mot händer, som djärft månde trycka och många röda läppar skola bedja om grid och

undfå den ljufvaste lycka. Kom kämpa och vinn, lef lustiga dagar! Den vännen är min, som bäst mig behagar. Men fjärilar svinga i lunden.

Och ungersvennen gångar sig åt hagen så grön, i kärlekens garn är han bunden. Då möter han den jungfru han älskat i lön och yppar sin låga på stunden. Men jungfrun hon vandrar uti tankarna mång', hon gitter den suckan ej höra, ty blomstren på marken och små fåglarnes sång långt mer hennes håg månde röra.

Men ungersvennen gångar sig åt hagen med hast och bryter alla rosor han kan finna. Han binder dem samman utan ro eller rast: En ynnest han aktar att vinna. När jungfrun det skådar varda rosorna fler, ty fram på dess kinder de spira. Dock gläds hon och ungersvennen handen hon ger. Sitt bröllop de nu månde fira. Kom, kämpa och vinn. lef lustiga dagar! Den vännen är min, som bäst mig behagar. Men fjärilar svinga i lunden.

Vid sista ordet höres ett plötsligt anskri bland gästerna. Dansen afstannar. I fonddörren står WALDEMAR och stirrar blek in i salen. Långsamt stiger han öfver tröskeln och går fram emot Ingrid, som ryckt sig lös från herr Ulf och mållös betraktar honom.

GÄSTERNA hviska och mumla förfärade:

Oss himlen skydde! Är det väl hans vålnad?

WALDEMAR

Min Ingrid! Det är jag, din Waldemar, din brudgum, din —

HERR ULF

Nej, håll, herr riddare! I synens mig vid döden redan vigd, men jag, Ulf Tuveesson, är jungfruns brudgum.

FRU RIKISSA och några andra kvinnor skynda fram till Ingrid, som är nära att falla i vanmakt, och föra henne ut.

WALDEMAR

Ingrid en annans? Nej, det är en lögn!
Hon bidar mig, hon är min brud.

HERR ULF

Herr junker! Den skara gäster här I sen kan vittna, att jungfru Ingrid nyss vid mig blef vigd.

WALDEMAR

Så hafven I med list den väna lockat och hennes sinne snärjt med lismarord. Jag eger jungfruns löfte — men välan: i envig vi om henne kämpa.

HERR ULF

Nej!
Mig skydda lag och rätt. Jag strider ej
med dårar eller döda —

WALDEMAR utom sig.

Värjen Eder!

Drager blankt och anfaller med förtviflans våldsamhet herr Ulf, hvilken efter ett kort försvar sårad vacklar i de kringståendes armar.

HERR ULF

Vänner, till hjälp! Här drifva onda makter förvisst sitt spel. — Jag illa sårad är.

Föres ut.

HERR STEN

Hur djärfvens I, som Eder brud förlupit och häftat hån och skam vid hennes namn, i detta gille tränga in med ofred. Fort, lemnen Solö, förr än dessa svärd min och min dotters kränkta heder hämnat!

WALDEMAR

Min brud jag kräfver! Blott med henne går jag.

MÄNNEN storma med höjda klingor fram mot honom.

Han rasar. Drifven dåren bort!

WALDEMAR

Tillbaka!

Ej jag, men I mån fly från denna ort.

Förnimmen hvilket öde Eder hotar:

Från hafvets drottning kommer jag som fånge.

I mina fotspår följa död och skräck,

ty om jag icke innan dagen flytt

till hennes rike återvändt, skall Solö

uti dess böljor sjunka och förgås.

KVINNORNA

Hjälp Jesus! Fort, må härifrån vi skynda!

Flykta förfärade.

MÄNNEN

Mot sådan makt ej batar någon strid.

Utrymma salen.

WALDEMAR står länge stum och blickar efter de flyende; sjunker så stönande ned på en bänk. Aftonsolen faller in. Sakta, efter en paus, börjar han:

Allt — allt är slut — förspildt — i spillror allt! Hur soligt, ack hur leende af lycka låg llfvet för min blick den morgonstund, då jag till Solö red och — fram ej lände. Och nu? — Blott döden nu mig öfrig är, ty ned till Ran — — Nej, nej, jag måste dö — och allt med mig, som kärt jag har på jorden. — Ha, Ran, jag tackar dig! I denna hämd din blinda grymhet blandar in en tröst, den enda, sista: Ingrid skall mig följa i grafvens brudsäng, dödens dunkel ned. — Hur gåtfullt gapar ej det svarta svalg inför min fot och vidgas att mig sluka. — Hvad gömmer detta mörker? Tomhet blott? Eller det helas lösta hemlighet? Hur än jag rastlöst spejar i dess natt, blott nya frågor skrida fram likt spöken med hemlig skräck på sina bleka drag: Hvi lades svaghet i min själ, mitt blod? Hvi skapades den makt som mig betvang? Min drömnda lycka lofvade hon mig och trampar mig till stoft... Min drömnda lycka! Hvad fager klang ännu i dessa ord! Min drömnda lycka ... Ja, jag henne ser! Jag ville lefva nu, jag ville gråta, jag ville sörja mig till nya drömmar och lösa dem med sång ur sorgens tvång! Ty sången blott gör fri, och sjungande jag skulle simma stark mot livvets ström, mot allt som på dess strida vågor möter, mot nya hopp och fröjder, nya kval.

Springer upp, ropar vildt:

Jag vill ej dö! På jorden vill jag dväljas, tills själens flamma har förtärt sitt bränsle och bröstets sista ton förklinga fått!

Stirrar i stum ångest framför sig. Saktare:

Där sjunker blodröd sol i blåa djup. — Vid stranden bida tärnorna mig än. — Ja, än är tid, än kan mitt lif jag berga och genom det mitt sista hopp: att söka med bättre bön min frihet återfå. Den sista strålen släcks! — Nu välja — välja emellan död och träloms skam! — Men fort!

Aftonglansen försvinner. Waldemar utstöter ett skri:

Dröj, sol! —

Dämpadt:

Hon sjönk, beseglade min dom.

Sjunker åter ned på bänken.

Som hon i hafvets svall ock jag skall slockna.

Böjer sig ned, gömmer ansiktet i händerna och förblir i denna ställning, medan som enda synligt tecken af den bittra själskampen en darrning gång efter annan skakar hans gestalt.

Det skymmer allt mer. Ett svagt månsken faller in.

INGRID inträder sakta

Förlamad jag låg af drömmar, som stredo, och bilder jag såg af skuggor, som gled o jagande flykt undan döden. Man talde mig hotande öden. Hur aktar dem ringa min brinnande själ! Mig frågorna stinga i flyende häls. De hetsat mig hit för att spörja: Skall öfver ditt öde jag sörja? Säg kommer du väl ifrån dödens land, eller dväljes du ännu på lifvets strand och dess tunga, villsamma vägar?

WALDEMAR

Än lefver jag, om ock i dödens våld. Af Ran och hennes tärnor dårad blef jag. Hos dem jag dröjt, hur länge vet jag ej, till dess mitt minne väcktes af den ring jag en gång gaf dig, du i hafvet kastat för att åt denna gifva rum —

INGRID

Du irrar! Jag gaf min ring för att rädda din själ ur den graf, som snarorna bädda. Ur skenverldens fångande sköte jag stämde dig hit till möte. Men själf var jag svag, förmådde ej bida, och lösningens lag ej kunde jag lida. Ej tro jag hade, blott trängtan, till verldens lust stod min längtan. Till verldens glans sig vände min blick, när hoppets styrka i tårar förgick under årslång tärande väntan.

WALDEMAR

Årslång väntan!

Kastar sig ned på knä.

O, min är all skuld!

Min, endast min! Hvad gränslös bitterhet
ditt hjärta måste fylla vid min åsyn!
Förlåtelse ej finns för hvad jag bröt.

INGRID

Förlåtelse?... Jo! Mitt hjärta vill brista af jublande tro, när jag skådar den gnista, som bor i ditt öga, det klara. All dom, all klagan må fara! Väl tung är den lott, som svagheten sonar, men i himmelens slott ej stoltare tronar en fröjd öfver sjungande salar än den, som mitt hjärta hugsvalar. Må lifvet oss skilja med hämnande hand, vi äro dock bundna med eviga band och döden till sist skall oss ena.

WALDEMAR springer upp.

Ack, Ingrid, fattar jag de ljufva orden! Har jag din kärlek ännu? Hvilken lycka! Så kom, du kära! Skynda, låt oss fly tillsammans bort till fjärran fagra land, där hjärtats rosor blomma fritt som skogens!

INGRID

Ja, fly — bland rosor lefva...! Nej, ack nej!

Det vore att svigta och svika på nytt Nu ånger må bikta hvar svaghet vi lydt och lyfta oss upp emot styrkan i smärtebesegrarens dyrkan. Se, korset dig kallar i hedningaland! Hör, kampropet skallar från själar i brand!

Dit ut må du draga att strida. Min tanke skall stå vid din sida. Min bön skall dig styrka i

ångest och nöd, och själf vill jag lefva för lustarnes död i mitt sinn, det vrånga och hårda.

WALDEMAR

Förfärlig är den dom du säger ut.
Vi älska ju! Hvad är då annat allt?

INGRID

Blott de, som ej flykta för smärtornas slag, sin jämmer få lykta på soningens dag.
Förnimmer du ej som en aning, en själsröstens hviskande maning: Genom skilsmessans öken
med böner och svärd till möte vi gå i en fagrare verld, där vår lycka skall fagrare blomma?

WALDEMAR sjunker åter ned på knä.

Du goda, rena!

INGRID böjer sig fram och kysser hans panna.

Waldemar, farväl!

En plötslig vindstöt hviner genom slottet och rycker upp ett af salens stora nischfönster. Ett aflägsset
brus höres, som under det följande långsamt tilltager. WALDEMAR springer upp, lyssnar.

INGRID blickar ut.

Ett under timar! Jag ser hafvet häfvas mot skyn med jättevågor —

WALDEMAR vildt.

Ha! Rans hämd! Jag dåre glömde att oss döden hotar, om ej jag innan natten brutit in till
hennes snöda verld har återvändt.

INGRID gripes vid dessa ord af en stor glädje.

WALDEMAR

Dock Ingrid — du må råddas! Jag vill gå dit ned tillbaka — Ah!... Lef väl!... O, vore det ej
försent!

Vill skynda ut.

INGRID hejdar honom

Nej, Waldemar, hör mig! Dröj! Slikt offer kan ej gifvas eller tagas. Vi måste dö. — Hvad
namnlös, salig fröjd! Allt är försonadt redan. Vi få dö. Ej lida mer, ej strida, blöda, kvida, ej
skiljas mer i bitter hjärtenöd, men vid hvarandras sida stilla hvila!

WALDEMAR hänförd.

Ja, stilla hvila och i ljusa drömmar om barndomsdagar, då vi lekte samman i skogens gröna,
solomspunna hvalf, där en gång blygt vår första kyss vi bytte. Ack Ingrid, i din famn är döden
Ijuf!

Sluter henne i sina armar.

RANS stämma utifrån hafvet.

Waldemar! Du glömmet mitt ord. Den kvinna do famnar har svikit ditt minne. Den ring hon
bär är en annans. Då måste du dö, om ej döden du flyr i min famn.

INGRID rycker sig lös.

Ha! hvilken sång! Den sista länken, som gåtan band, nu brast den. Hon är den makt, som
dårat oss båda. Så hör då, du hägringars herskarinna, huru jag löser hägringens bann!

Drager Ulf Tuveßsons ring af handen och kastar den ut i hafvet.

Svekets bild i svallet må svinna!

Sätter Waldemars ring på sitt finger.

Trohetens tecken smyckar ånyo min hand.

RAN visar sig i fönstret.

På roflystet rasande böljors ryggar nalkas dig döden. Waldemar, fly förintelsens fasa! Kom, lef skönhetsdrömmen på nytt i min trånande famn.

WALDEMAR

Förintelsens fasa fruktar jag föga; frihet hon bringar och skönare drömmar. Aldrig jag flyr i din famn.

RAN

Så lefven då som jordlifvets trålar! Jag vill Eder skona, på det I mån sucka åtskilda fjärran i längtans land och långsamt kväljas till döds af saknadens kval.

WALDEMAR trotsigt och triumferande.

Nej! Tomt är ditt hot! Bunden du är af den ed du mig svor. Lifvets eviga kraft du lyder. Former måste du binda. när hon dig bjuder, skepnader måste du skifta och fjättrar spränga, när det, som du ville betvinga, själfvt dig betvang. Så fyll det värf, som ej du, ej vi kunna undfly! Krossa det stoft, som vågat att trotsa! Stoftet är ande, Anden är stoft. Odödligt är hvad dig trotsar.

I alltjämt stigande extas.

Ja, jag skönjer ditt väsens lag. Ur aflandets rus, ur födandets ångest framväller den verld, hvarur lifsmust du suger, den verld, där du rår eller tjenar. Du lockar med rus, du skrämmer med ångest. Kampen är hård, dock måste den rasa, ty endast seger är vinning, endast seger kan lyfta, lifvet mot evigt klarare ljus.

WALDEMAR och INGRID, högsta jublande hänryckning.

Du jordevandringens lysande lust, dess lurande fara, des eggande fröjd! Vi älskade dig i vår svaghet, vi älska dig än i vårt trots! Ty en afbild du är, fast flyktig och vrång, af den höga som tronar i själsdrömmens soliga land, den ur eviga segrar födda fridens ständigt skönare skönhetsgudinna. Till henne nu draga vi. Lyd nu din lag! Dränkande böljor bräcke sinnenas band! I verldsvillans vimmel af vågor må du, deras drottning, Öppna oss vägen till hvilans, vardandets kalla, kärlekens ursprung, kärlekens mål!

RAN försvinner med ett vildt skri. WALDEMAR och INGRID vexla en brinnande kyss och störta sig efter henne ut i hafvet. I samma ögonblick inträder fullkomligt mörker. Ett starkt dån höres jämte brusets af väldiga vattenmassor, varar en stund och aftager långsamt.

När lugnet och ljuset återvända, ses på något afstånd ruinen af Solö sjunkna slott på hafsbottnen. I förgrunden ligga Ingrid och Waldemar döda, hon med hufvudet stödt mot en klippa, han lutad mot hennes barm, båda med anletena vända uppåt mot det bleka månljus, som dallrande silar ned genom vattnet.

OSYNLIG CHOR

Ej kraften kan dö, om än hjärtana brista. När viljandets gnista dem skänkte sin glöd, i stoftet förnyadt, det svaga, som sviker, det veka, som viker skall växa till stöd,

och ständigt en stoltare stridssång uppstämman, när tiden vill hämma det evigas lopp. Om jordlifvets bubbla än slocknar i striden, så glänser dock i den odödlighetshopp.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RAN: EN DRAMATISK DIKT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook,

except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the

copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by

sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.